SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2285

av Anders Ekegren (L)

Sverige behöver stärka beredskapen för AI:s ekonomiska och arbetsmarknadsmässiga konsekvenser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en samlad nationell strategi för att förbereda Sverige på AI:s ekonomiska och arbetsmarknadsmässiga konsekvenser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera olika scenarier för AI:s påverkan på produktivitet, sysselsättning, lönebildning och inkomstfördelning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av skatte- och trygghetssystemens utformning och långsiktiga hållbarhet mot bakgrund av AI:s möjliga effekter på arbete, kapital och inkomster och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla utbildnings- och omställningssystemen för att möta en arbetsmarknad som förändras genom AI och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Artificiell intelligens kan komma att förändra ekonomin och arbetsmarknaden i en omfattning som saknar motstycke i modern tid. Utvecklingen går snabbt och AI-systemens förmågor förbättras i en takt som gör det svårt att förutse vilka konsekvenserna blir på längre sikt. Samtidigt är osäkerheten fortsatt mycket hög.

Det internationella uppropet We Must Act Now, som samlar framstående ekonomer, forskare och tekniska experter, uppmärksammar behovet av att samhället redan nu förbereder sig för denna utveckling. Uppropet pekar på att AI kan driva fram en ekonomisk omvandling som överträffar den industriella revolutionen, men som sker under betydligt kortare tid. Det kan innebära stora möjligheter till produktivitetsökningar och höjd levnadsstandard, men också risk för omfattande undanträngning av arbetstillfällen och förändrade ekonomiska maktförhållanden.

Det är viktigt att Sverige tar dessa signaler på allvar. Vi vet ännu inte hur snabbt utvecklingen kommer att gå, vilka yrken och arbetsuppgifter som påverkas mest eller om AI på lång sikt kommer att skapa fler arbetstillfällen än det försvinner. Osäkerheten är emellertid inget skäl att avvakta. Tvärtom talar den för att Sverige behöver stärka sin förmåga att analysera, förutse och hantera olika möjliga utvecklingsförlopp.

Sverige behöver bättre kunskap och framförhållning

Det saknas i dag tillräcklig kunskap med träffsäkra och aktuella data om de samlade ekonomiska konsekvenserna av alltmer avancerad AI. Det handlar bland annat om hur produktivitet, investeringar, lönebildning, kompetensbehov och efterfrågan på arbetskraft förändras.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning om AI:s möjliga konsekvenser för svensk ekonomi och arbetsmarknad. Analysen bör omfatta flera scenarier, från en gradvis förändring av arbetsuppgifter till en mer genomgripande omvandling där stora delar av dagens kvalificerade arbete förändras eller försvinner.

Sverige behöver också utveckla en löpande uppföljning av hur AI påverkar sysselsättning, produktivitet, löner och kompetensbehov. Det är viktigt att kunna identifiera förändringar tidigt, snarare än att i efterhand konstatera att arbetsmarknaden har förändrats.

Skatte- och trygghetssystemen behöver ses över

Sveriges skatte- och trygghetssystem är i hög grad utformade utifrån en ekonomi där inkomster från arbete utgör en central del av finansieringen av välfärden. Om AI förändrar relationen mellan arbete, kapital och produktivitet kan det få betydande

konsekvenser för finansieringen av välfärden. Samtidigt kan effektivisering ske inom vissa delar av det offentliga uppdraget.

Om en större del av värdeskapandet i framtiden sker genom automatiserade processer och AI-system kan det påverka både skatteintäkternas sammansättning och fördelningen av ekonomiska vinster. Det är inte givet att dagens system är ändamålsenliga i en sådan utveckling. Samtidigt kan stora förändringar på arbetsmarknaden ställa nya krav på arbetslöshetsförsäkring, socialförsäkringar och andra trygghetssystem.

Regeringen bör därför initiera en bred översyn av hur skatte- och trygghetssystemen är utformade och hur de kan behöva utvecklas för att fungera även i en ekonomi med en annan relation mellan arbete, kapital och produktivitet.

Översynen bör bland annat analysera hur skattesystemet kan vara långsiktigt hållbart när arbetsinkomster och kapitalinkomster utvecklas på olika sätt, hur välfärdens finansiering kan tryggas och hur människor kan ges ekonomisk trygghet vid snabb och omfattande strukturomvandling. Den bör också undersöka om dagens trygghetssystem ger tillräckliga förutsättningar för människor att ställa om mellan arbeten och yrken.

Syftet är inte att föregripa utvecklingen eller utgå från att AI kommer att minska den totala sysselsättningen. Syftet är att säkerställa att samhällets institutioner är rustade för olika möjliga framtider och att produktivitetsvinsterna kan bidra till ett brett och långsiktigt hållbart välstånd.

Sverige behöver agera nu

AI:s utveckling innebär både möjligheter och risker. Sverige har goda förutsättningar att dra nytta av tekniken, men det förutsätter att vi också förbereder oss för de ekonomiska och sociala konsekvenserna.

Vi behöver inte veta exakt hur framtidens arbetsmarknad kommer att se ut för att börja förbereda oss. Sverige bör därför redan nu inleda arbetet med att analysera hur AI kan förändra ekonomin och arbetsmarknaden och säkerställa att våra skatte-, trygghets- och omställningssystem är rustade för utvecklingen. Det är så vi kan skapa förutsättningar för att den tekniska utvecklingen ska bidra till ett bredare välstånd och en långsiktigt hållbar samhällsekonomi.

Anders Ekegren (L)